

УДК 343.237+343.326

Терористична організація як форма співучасті

О. О. Кваша,

доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького
НАН України

І. О. Криворучко,

прокурор Калинівської місцевої прокуратури
Вінницької області

Обґрунтовано, що вдосконалення протидії діяльності терористичних організацій можливе лише на основі системного підходу, який забезпечить оптимальне визначення поняття терористичної організації з урахуванням конститутивних ознак співучасті у злочині, загального поняття злочинної організації та сучасних тенденцій розвитку терористичної діяльності в Україні. Під терористичною організацією запропоновано розуміти стійке ієрархічне об'єднання декількох (п'ять і більше) осіб, які зорганізувалися з метою вчинення терористичного злочину (злочинів).

Ключові слова: співучасть, форма співучасті, терористична організація, ієрархічна структура, мета.

© Кваша Оксана Олександрівна — доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

© Криворучко Іван Олександрович — прокурор Калинівської місцевої прокуратури Вінницької області

Кваша О. А., Криворучко И. А. Террористическая организация как форма соучастия

Обосновано, что совершенствование противодействия деятельности террористических организаций возможно только на основе системного подхода, который обеспечит оптимальное определение понятия террористической организации с учетом конститутивных признаков соучастия в преступлении, общего понятия преступной организации и современных тенденций развития террористической деятельности в Украине. Под террористической организацией предложено понимать устойчивое иерархическое объединение нескольких (пять и более) лиц, которые организовались с целью совершения террористического преступления (преступлений).

Ключевые слова: соучастие, форма соучастия, террористическая организация, иерархическая структура, цель.

Kvasha Oksana, Kryvoruchko Ivan. Terrorist organization as a form of complicity

The article substantiates that the improvement of counteraction to the activities of terrorist organizations is possible only on the basis of a systematic approach that will provide an optimal definition of the concept of a terrorist organization, taking into account the constituent signs of complicity in the crime, the general concept of a criminal organization and the current trends in the development of terrorist activities in Ukraine. Under the terrorist organization it is suggested to understand the stable hierarchical association of several (five or more) persons that were organized with the purpose of committing a terrorist crime (crimes).

Keywords: complicity, form of complicity, terrorist organization, hierarchical structure, purpose.

Сучасний стан злочинності в Україні характеризується низкою вкрай негативних тенденцій. На тлі кількісних негативних показників кримінальної статистики відбулися значні якісні трансформації, особливо щодо таких видів злочинності, як організована, тероризм та сепаратизм. І цю проблему слід розглядати комплексно. Найбільшу небезпеку в Україні нині становить терористична діяльність у формі злочинних організацій, яка загрожує самому існуванню Української держави. Недарма основними цілями Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, визнано такі, як мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави¹. Організована злочинність терористичного спряму-

¹ Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення 17.06.2018)

вання має певні відмінності, зокрема щодо функціональної структури, однак у сучасних умовах такі організації переважно мають транснаціональний характер, доказом чому є існування так званих «ДНР» та «ЛНР».

Увага до питань протидії діяльності злочинних організацій і тероризму приділялась у роботах таких учених як П. П. Андрушко, В. Ф. Антипенко, М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Ф. Г. Бурчак, В. В. Василевич, А. А. Вознюк, В. О. Глушков, В. В. Голіна, Н. О. Гуторова, Л. М. Демідова, У. С. Джекебаєв, О. М. Джу́жа, О. О. Дудоров, С. О. Єфремов, В. П. Ємельянов, Г. П. Жаровська, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, М. Й. Коржанський, О. М. Костенко, В. Н. Кубальський, Б. Д. Леонов, В. А. Ліпкан, О. М. Литвак, М. І. Мельник, В. А. Мисливий, П. П. Михайленко, А. А. Музика, В. О. Навроцький, Г. В. Новицький, В. І. Осадчий, М. І. Панов, А. В. Савченко, М. В. Семикін, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, В. П. Тихий, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк, С. Д. Шапченко, Н. М. Ярмиш, С. С. Яценко та ін. Незважаючи на значний внесок цих вчених у розробку засад протидії діяльності терористичних організацій в Україні, потребує комплексного вирішення проблема визначення поняття терористичної організації із врахуванням конститутивних ознак співучасті у злочині та сучасних тенденцій проявів тероризму в Україні.

У статті 28 та 255 Кримінального кодексу України визначено поняття злочинної організації, які мають певні розбіжності, про що йтиметься далі. Водночас спеціальними видами злочинних організацій є транснаціональна організація (ч. 5 ст. 143), банда (ст. 257), терористична організація (ст. 258-3), не передбачені законом воєнізовані або збройні формування (ст. 260).

Семантичне значення терміна «організація» в українській мові містить формулювання «особливості побудови чого-небудь; структура»². У філософії ж аксіоматичним є положення, що завдяки зв'язкам організація отримує і свої специфічні властивості, які невід'ємні від неї як цілого і не зводяться до властивостей її елементів³. Діяльність злочинних організацій і є особливо небезпечною для суспільства завдяки високій ефективності організації як інструмента досягнення злочинних результатів. На основі різних визначень поняття організації узагальнено такі підходи: 1) це процес або діяльність з розподілу функцій, налагодження зв'язків, координування, а також інструмент або засоби керівництва та координування, гармонізації цілей та спрямування їх результатів на досягнення спільної мети; 2) результат процесу організації, ступінь упорядкованості;

² *Словник української мови*: в 11 т. / за ред. акад. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. Т. 4. С. 739.

³ *Философская энциклопедия*: в 5 т. / под ред. А. А. Константинова. Москва: «Советская энциклопедия», 1970. Т. 4. С. 161.

3) система, або множина елементів, що перебувають між собою у відношеннях і зв'язках, утворюють певну цілісність⁴.

Узагальнюючи семантичне, філософське, соціологічне тлумачення терміна «організація», слід виокремити ключові для розуміння його суті поняття: система, структура, цілісність, взаємодія, мета. Поняття організації слід визначати на основі системно-структурного підходу як систему взаємодіючих елементів для досягнення єдиної мети, структурно об'єднаних таким чином, що заміна їх чи випадіння будь-якого не порушує цілісності системи. Функція структури у будь-якій злочинній організації — забезпечити системі внутрішню міцність і стабільність, цілісну єдність. Тому закономірно, що згідно з ч. 4 ст. 28 КК України ключовою конститутивною ознакою злочинної організації, яка уособлює її унікальність з-поміж інших форм співучасті, є ієрархічна структура. Більше того, ця іманентна ознака є визначальною для всіх різновидів злочинних організацій, у тому числі терористичної.

Визначення поняття «злочинна організація» у ч. 4 ст. 28 Загальної частини КК України серед інших обов'язкових ознак містить також мету — вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів. Ця норма кримінального закону за загальним правилом поширює свою дію на всі норми Особливої частини.

І хоча у диспозиції статті 258-3 КК України не названо ознак терористичної організації, очевидно, що така організація, як і будь-який інший вид злочинної організації, має відповідати конститутивним ознакам злочинної організації, принаймні мати ієрархічну структуру та специфічну мету. Тобто терористична організація повинна відповідати ознакам злочинної організації, закріпленим насамперед у статті 28 та 255 КК України, а також положенням статті 258 КК України, де визначено поняття та мета вчинення терористичного акту. При цьому є суперечності між самими статтями 28 і 255 КК України, зокрема в частині наявності в ч. 1 ст. 255 КК формулювання «створення злочинної організації з метою вчинення *тяжкого чи особливо тяжкого злочину*», тобто в однині (курсив наш. — О. К., І. К.). Тоді як ч. 4 ст. 28 КК визначає мету створення злочинної організації, зокрема, як вчинення *тяжких чи особливо тяжких злочинів*, тобто у множині. Як вірно відзначає В. П. Ємельянов, за таких обставин необхідно керуватися визначеними в юридичній науці правилами подолання колізії. А згідно з цими правилами однозначно виходить, що при вирішенні цього питання треба брати за основу положення чинної редакції ч. 4 ст. 28 КК, оскільки якщо про злочинність діяння неоднаковим чином вказується в КК України і в інших галузях законодавства, то воно

⁴ Козловська Г. В. Організаційна свідомість: індивідуальне і суспільне: монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. С. 23-26.

кваліфікується відповідно до положень Кримінального кодексу, при колізії між статтями Загальної та Особливої частин КК застосовуються положення Загальної частини...⁵ Отже, згідно з кримінальним законом України терористична організація метою свого створення передбачає вчинення терористичних актів. Проте слушною є позиція щодо можливості створення злочинної організації і для вчинення одного злочину⁶. Тим більше в контексті терористичної діяльності, яка потребує ретельної підготовки. Так, у статті 258 КК України визначено поняття терористичного акту — застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою. Тому слід ставити питання про внесення змін до загального поняття злочинної організації в частині визначення мети створення як вчинення і одного злочину.

У свою чергу, в статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» терористична організація визнана як стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Організація визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) усієї організації⁷ (курсив наш. — О. К., І. К.).

Отже, перше, що слід відзначити, — невідповідність кількісної ознаки терористичної організації — трое осіб, тоді як згідно із ст. 28 КК України мінімальна кількість учасників становить п'ять осіб. Мета — здійснення терористичної діяльності, розкривається у цьому ж законі: терористична діяльність — діяльність, яка охоплює: планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями,

⁵ Ємельянов В. П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин: наук.-практ. посіб. Харків: Право, 2018. С. 84.

⁶ Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них. Київ: ФОП Маслаков, 2018. С. 816.

⁷ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення 17.06.2018)

знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само, як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; фінансування та інше сприяння тероризму; фінансування тероризму — надання чи збір активів будь-якого роду з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково: для будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією; для організації, підготовки і вчинення окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби здійснення таких дій.

А. А. Вознюк пропонує терористичну організацію розглядати як об'єднання фізичних осіб, а статтю 258-3 КК України в цій частині викласти так: «терористична організація — стійке ієрархічне злочинне об'єднання декількох (трьох і більше) співучасників, попередньо зорганізоване для вчинення одного або декількох терористичних злочинів»⁸. Зайвим вважаємо використання формулювання «злочинне об'єднання», яке дублюється надалі вказівкою, що воно організоване для вчинення терористичних злочинів. Також не погоджуємось із зменшенням мінімальної кількості осіб до трьох. Підтримуємо позицію В. П. Ємельянова: «Положення щодо кількісного складу терористичної організації не повинні суперечити положенням ст. 255 КК щодо кількісного складу злочинної організації. Отже, під терористичною організацією згідно зі ст. 258-3 КК слід розуміти стійке ієрархічне об'єднання декількох осіб (п'ять і більше), загальні ознаки якого передбачені у ч. 4 ст. 28 КК. А з метою усунення зазначених суперечностей необхідно положення Закону України «Про боротьбу з тероризмом» привести у відповідність з КК України»⁹.

Заслуговує на схвалення пропозиція А. А. Вознюка про визначення поняття «терористична організація» безпосередньо у статті 258-3. Зважаючи на це, не можна погодитись із протилежною пропозицією про формулювання у ч. 4 ст. 28 КК положення: «Злочин визнається вчиненим злочинною чи терористичною організацією...»¹⁰. З наведеного може

⁸ Вознюк А.А. Цит. праця. С. 809, 819.

⁹ Ємельянов В. П. Цит. праця. С. 85.

¹⁰ Цюприк І. В. Щодо визначення термінів «терористична група» й «терористична організація» // Право і суспільство. 2016. № 3. Ч. 2. С. 204.

скластися враження, що терористична організація не є злочинною. На наше переконання, у ст. 28 КК має міститися загальне поняття злочинної організації, тоді як спеціальні види, передбачені в Особливій частині, повинні автоматично містити такі конститутивні ознаки із зазначенням специфічної мети створення та діяльності. Враховуючи наші попередні висновки, за умов внесення відповідних змін до ч. 4 ст. 28 КК України, під терористичною організацією слід розуміти стійке ієрархічне об'єднання декількох (п'ять і більше) осіб, які зорганізувалися з метою вчинення терористичного злочину (злочинів).

Отже, злочинні організації, маючи за мету терористичну діяльність, є симбіозом конститутивних ознак злочинної організації та терористичної діяльності. Як зазначалось вище, у диспозиції статті 258-3 КК України не розкрито ознак терористичної організації. Водночас у статті 258 визначено поняття терористичного акту — застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою. Отже, мета терористичного акту, який вчиняється особами у складі терористичних організацій, чітко визначена законодавцем.

Водночас ситуація, що склалась з 2014 року із створенням та діяльністю злочинних організацій «ДНР» та «ЛНР», актуалізує в Україні проблему трансформації терористичної організації. Показовим є вирок Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 13.01.2015, відповідно до якого притягнуто до кримінальної відповідальності особу за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 258-3 КК України (кримінальне провадження № 1-кп/243/37/2015). Тобто йдеться про створення терористичної організації «ДНР» так званої «Донецької народної республіки». У вирокі терористична організація ДНР характеризується як стійка, що має чітку ієрархію та структуру, яка складається з політичного та силового блоків, а також розподіл функцій між її учасниками, на яких покладені відповідні обов'язки згідно з планом спільних злочинних дій. Основною метою діяльності вказаної терористичної організації є насильницька зміна та повалення конституційного ладу, захоплення державної влади в Україні, а також зміна меж території і державного кордону України, шляхом створення незаконного

державного утворення «ДНР»¹¹. У Вікіпедії (Вільній енциклопедії) вказано, що Донецька народна республіка (ДНР) — «самопроголошене квазідержавне *терористичне утворення*, встановлене польовими командирами і проросійськими політичними лідерами сепаратистів на окупованій Російською Федерацією території окремих районів Донецької області України «ДНР»¹².

Зазначена у наведеному вироку мета діяльності терористичної організації «ДНР» — насильницька зміна та повалення конституційного ладу, захоплення державної влади в Україні, а також зміна меж території і державного кордону України, не охоплюється законодавчим визначенням терористичного акту. Відповідно потребує законодавчого врегулювання визначення злочинних організацій, мета створення яких полягає у заподіянні шкоди основам національної безпеки України.

Отже, кримінально-правова охорона національної безпеки України є надзвичайно актуальною проблемою як для державних органів, так і юридичної науки. В КК України передбачено окремий розділ «Злочини проти основ національної безпеки України», який не охоплює всі злочинні посягання на безпеку держави. Слід ставити питання про відповідальність транснаціональних злочинних організацій, діяльність яких спрямована на заподіяння шкоди інтересам України, на кшталт так званих «ДНР» та «ЛНР», які не можна вважати терористичними «у чистому вигляді». Через це наявні суттєві розбіжності у судовій практиці у кваліфікації дій організаторів та учасників злочинних організацій «ДНР» та «ЛНР». Кваліфікація здійснюється за різними статтями Кримінального кодексу України: 255 (створення чи участь у злочинній організації); 258-3 (участь у терористичній організації чи сприяння її діяльності), 256 (сприяння учасникам злочинних організацій), 260 (створення та участь у діяльності не передбачених законами України воєнізованих або збройних формувань).

Науковці вже реагують на ситуацію, що склалась у цій сфері. Так, І. Р. Серкевич у своїй статті «Терористичний акт як злочин проти громадської та національної безпеки» зауважує, що саме з урахуванням особливостей здійснюваної ззовні політики державного тероризму, інформаційно-психологічних чинників її забезпечення, регіональної специфіки організації злочинних угруповань необхідно підходити до кримінально-правової характеристики терористичного акту як злочинного посягання

¹¹ Вирок Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 13.01.2015 (справа № 1-кп/243/37/2015 243/4875/14). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

¹² https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0

не лише на громадську, а й на національну безпеку країни¹³. Такий підхід є правильним, оскільки не лише так звані «ДНР» та «ЛНР» як терористичні організації загрожують національній безпеці України. Вчені виокремлюють «безпосередні виклики, які загрожують безпеці нашої держави: наявність неврегульованого конфлікту у придністровському регіоні Республіки Молдова, що безпосередньо межує з Україною; невирішеність питання розмежування лінією державного кордону акваторії Чорного і Азовського морів та Керченської протоки, відсутність демаркації державного кордону України з Російською Федерацією, Республікою Білорусь та Республікою Молдова, що стримує врегулювання правових засад забезпечення його режиму, ускладнює ефективну протидію транснаціональним загрозам; недосконалість державної політики у сфері міграції тощо»¹⁴.

Вважаємо доречним у зв'язку з цим нагадати положення КК УРСР 1960 року. В Особливій частині першою главою було передбачено відповідальність за «Злочини проти держави», які було розподілено на «Особливо небезпечні злочини проти держави» та «Інші злочини проти держави». Саме до першої глави і було віднесено такий злочин, як терористичний акт. Тобто за своєю сутністю терористичні злочини законодавцем розглядались як особливо небезпечні злочини проти держави. І сьогодні є підстави констатувати таку колізію, що діяльність терористичних організацій посягає не лише на громадську безпеку, але й на основи національної безпеки.

Таким чином, вдосконалення протидії діяльності терористичних організацій можливе лише на основі системного підходу, який забезпечить оптимальне визначення поняття терористичної організації з урахуванням конститутивних ознак співучасті у злочині, загального поняття злочинної організації та сучасних тенденцій розвитку терористичної діяльності в Україні. Визначення терористичної організації повинне відповідати всім конститутивним ознакам злочинної організації, закріпленням насамперед у частині 4 статті 28 Загальної частини (яка потребує вдосконалення), а також положенням статті 258 КК України, де визначено поняття та мета вчинення терористичного акту. Враховуючи, що терористичний акт не вичерпує собою всіх видів терористичних злочинів, передбачених у розділі IX Особливої частини КК України, під терористичною організацією слід розуміти стійке ієрархічне об'єднання декіль-

¹³ Серкевич І. Р. Терористичний акт як злочин проти громадської та національної безпеки // Теорія кримінально-правової кваліфікації як феномен української кримінально-правової доктрини: тези доп. та повід. учасників наук.-практ. конф. (м. Львів, 16 січ. 2016 р.). Київ: «АртЕк», 2016. С. 162-165.

¹⁴ Антонов. В. О. Конституційно-правові основи національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2018. С. 20.

кох (п'ять і більше) осіб, які зорганізувалися з метою вчинення терористичного злочину (злочинів). Отже, мета діяльної сучасних терористичних організацій в Україні не охоплюється законодавчим визначенням мети діяльності злочинної організації чи вчинення терористичного акту.

В подальшому ці висновки дозволять комплексно вдосконалити кримінальне законодавство в частині відповідальності організаторів та учасників терористичних організацій. Також, з урахуванням особливостей діяльності терористичних організацій в умовах зовнішньої агресії проти України, необхідно розглянути питання про конструювання відповідного складу злочину в розділі I Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки України», в якому передбачити відповідальність за організацію та участь у злочинній організації, яка має за мету заподіяння шкоди основам національної безпеки України.

Kvasha Oksana, Kryvoruchko Ivan. Terrorist organization as a form of complicity

The current state of crime in Ukraine is characterized by a number of extremely negative trends. Against the backdrop of quantitative negative indicators of criminal statistics, a number of significant qualitative transformations took place, especially with respect to organized crime, terrorism and separatism. And this problem should be considered comprehensively. The greatest danger in Ukraine today is the terrorist activity in the form of criminal organizations, which threatens the very existence of the Ukrainian state. Organized crime of a terrorist nature has certain differences, in particular with regard to the functional structure, but in modern conditions, such organizations are predominantly transnational in nature, the evidence of which is the existence of so-called «DNR» and «LNR».

Criminal organizations, with the aim of terrorist activities, are symbiosis of the constitutive features of a criminal organization and terrorist activity. In the disposition of Article 258-3 of the Criminal Code of Ukraine, no signs of a terrorist organization were named. However, Article 258 defines the notion of a terrorist act — the use of weapons, the commission of an explosion, arson, or other acts that pose a danger to human life or health or causing significant property damage or other grave consequences if such actions were committed for the purpose violation of public security, intimidation of the population, provocation of a military conflict, international complication, or in order to influence decision-making or committing or not taking actions by state authorities or local self-government bodies, official persons of these bodies, associations of citizens, legal entities, or attracting public attention to certain political, religious or other views of the perpetrator (terrorist), as well as the threat of committing the said actions for the same purpose. Thus, the purpose of a terrorist act committed by persons belonging to terrorist organizations is clearly defined by the legislator. At the same time, the situation since 2014 with the creation and activities of criminal organizations «DNR» and «LNR», actualises in Ukraine the problem of transformation of a traditional terrorist organization.

In the verdicts of certain courts, the purpose of the terrorist organization «DNR» is defined as the violent change and overthrow of the constitutional order, the seizure of state power in Ukraine, as well as the change of borders between the territory and the state border of Ukraine, which is not covered by the legal definition of a terrorist act. Accordingly, the legislative definition of the definition of criminal organizations, the purpose of which is to harm the fundamentals of Ukraine's national security, is needed.

Improving the counteraction of terrorist organizations is possible only on the basis of a systematic approach that will ensure the optimal definition of the concept of a terrorist organization, taking into account the constitutive features of complicity in crime, the general concept of a criminal organization and the current trends in the development of terrorist activity in Ukraine. The definition of a terrorist organization must be consistent with all the constitutive features of a criminal organization, as enshrined, in particular, in Article 28 § 4 of the General Part (which needs to be improved), as well as the provisions of Article 258 of the Criminal Code of Ukraine, which defines the notion and purpose of committing a terrorist act. Taking into account that the terrorist act does not exhaust all types of terrorist crimes envisaged in Section IX of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, a terrorist organization should be understood as a stable hierarchical association of several persons (five or more) organized for the purpose of committing a terrorist offense (crimes). Consequently, the purpose of active modern terrorist organizations in Ukraine is not covered by the legal definition of the purpose of the activity of a criminal organization or the commission of a terrorist act.

Subsequently, the findings will allow to comprehensively improve the criminal law in terms of liability of the organizers and participants of terrorist organizations. Also, taking into account the peculiarities of the activities of terrorist organizations in the context of external aggression against Ukraine, consideration should be given to the design of the appropriate crime in Section I of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine «Crimes against the Fundamentals of National Security of Ukraine», which stipulates responsibility for the organization and participation in a criminal organization, which is aimed at harming the fundamentals of national security of Ukraine

Keywords: complicity, form of complicity, terrorist organization, hierarchical structure, purpose.